

STEFAN JACYNO
ADWOKAT

Aleje Ujazdowskie 10, 00-478 Warszawa
tel.: 22 437 82 00, 22 537 82 00
faks: 22 437 82 01, 22 537 82 01
e-mail: stefan.jacyno@wardynski.com.pl

Warszawa, 15 maja 2011 r.

Do
Trybunału Konstytucyjnego
Al. Jana Christiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

Adwokata Stefana Jacyno,
wpisanego na listę adwokatów Izby Adwokackiej
w Warszawie pod numerem 418,
adres do doręczeń:

Wardyński i Wspólnicy sp. k.,
Al. Ujazdowskie 10,
00-478 Warszawa,
pełnomocnika skarżącej,
sędziego w stanie spoczynku

I N
ul.

w postępowaniu z udziałem:

- 1) Sejmu RP
ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
- 2) Prokuratora Generalnego
Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa

SKARGA KONSTYTUCYJNA

na art. 74 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych
(Dz. U. Nr 98, poz.1070, z późn. zm.) (dalej: „u.s.p.”) w związku z wyrokiem Sądu
Najwyższego z dnia stycznia 2011 r. doręczonym w dniu 15 lutego 2011 r.

W imieniu skarżącej, której pełnomocnictwo załączam, na podstawie art. 79 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 46 ust.1 Ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102 poz.643) zaskarżam art. 74 § 1 Ustawy z ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz.1070, z późn. zm.), któremu zarzucam, iż jest niezgodny z:

1. z art. 180 ust.1 Konstytucji RP przez to, że w przypadku ustania przyczyny dającej podstawę do przeniesienia w stan spoczynku sędziów, którzy zostali uznani przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego, wprowadza wykluczenie przywracalności sędziego do stanu czynnego wbrew gwarancji nieusuwalności sędziów;
2. z art. 180 ust.1 w związku z art. 32 Konstytucji RP poprzez niesprawiedliwe (nierелеwantne) zróżnicowanie sytuacji prawnej sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu uznania za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1 u.s.p) w porównaniu do sytuacji sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów (art. 70 § 3 u.s.p.),
3. z art. 65 ust.1 w związku z art. 32 Konstytucji RP poprzez niesprawiedliwe (nierелеwantne) zróżnicowanie sytuacji prawnej sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu uznania za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1 u.s.p) w porównaniu do sytuacji sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów (art. 70 § 3 u.s.p).
4. art. 180 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP poprzez pozbawienie sędziego instrumentu prawnego do egzekwowania prawa nieusuwalności w przypadku ustania przyczyn przeniesienia w stan spoczynku ze względów zdrowotnych,
5. art. 65 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP poprzez ustanowienie prawa do wykonywania zawodu sędziego bez instrumentu prawnego do egzekwowania tego prawa w przypadku ustania przyczyn przeniesienia w stan spoczynku ze względów zdrowotnych,
6. z art. 180 ust.1 w związku z art. 31 ust.3 Konstytucji RP przez to, że z przekroczeniem współmierności stosuje ograniczenie zasady nieusuwalności sędziego do osoby, wobec której ustały przyczyny dające podstawę do przeniesienia w stan spoczynku sędziów z powodu uznania ich przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego,

7. art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – poprzez niewspółmierne ograniczenie prawa do wykonywania zawodu sędziego przez osoby, wobec których ustały przyczyny dające podstawę do przeniesienia w stan spoczynku z powodu uznania ich przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego.

Nie wnoszę o zasądzenie na rzecz skarżącej od Sejmu RP kosztów postępowania.

W wyniku wydania przez Sąd Najwyższy wyroku z   stycznia 2011 r. oddalającego odwołanie skarżącej od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr   z dnia   lipca 2010 r. w sprawie odmowy przywrócenia na poprzednio zajmowane stanowisko nie uznane zostało prawo skarżącej do powrotu do służby czynnej ze stanu spoczynku, pomimo ustania niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. Sąd Najwyższy, wydając wyrok z   stycznia 2011 r., nie dopatrył się w przepisach usp podstawy do pozytywnego rozpatrzenia wniosku skarżącej. Rozstrzygnięcie to nie jest wynikiem błędnego zastosowania prawa materialnego ani błędnej wykładni, lecz wynika z treści zaskarżonego przepisu.

Wyrok Sądu Najwyższego z   stycznia 2011 r. oddalający odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa ma charakter ostateczny, gdyż nie służy od niego żaden środek zaskarżenia. Skarżącej nie służy żaden środek zaskarżenia lub inny środek odwoławczy, za pomocą którego mogłaby dochodzić wzruszenia wyroku Sądu Najwyższego z   stycznia 2011 r.

Wyrok ten został doręczony pełnomocnikowi w dniu 15 lutego 2011 r.; termin trzymiesięczny upływa z dniem 16 maja 2011 r. gdyż dzień 15 maja 2011 r. przypada w niedzielę.

STAN FAKTYCZNY

W 1996 r. Sędzia Sądu Rejonowego w O   I   N   doznała poważnych obrażeń,   , w wypadku drogowym podczas przewożenia jej przez kierowcę na miejsce czynności sądowych (wypadek przy pracy). Po leczeniu wróciła do pracy w sądzie i przez kilka lat – mimo dość częstych zwolnień lekarskich – nadal pełniła obowiązki, będąc przy tym jednym z najbardziej aktywnych sędziów w Sądzie Rejonowym, jeżeli chodzi o liczbę załatwionych spraw. Nasilające się dolegliwości

bólów zmusiły ją jednak do zaprzestania pracy. Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z listopada 2003 r. stwierdził całkowitą i trwałą niezdolność do pracy. Sędzia N wystąpiła o przeniesienie w stan spoczynku i Krajowa Rada Sądownictwa w styczniu 2004 r. podjęła uchwałę o przeniesieniu w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 i art. 73 § 1 u.s.p.

W latach 2004 - 2009 sędzia w stanie spoczynku I N walcząc z fizycznymi dolegliwościami podjęła ryzyko trzech zabiegów operacyjnych i konsekwentnie pracowała nad rehabilitacją. Dzięki postępowi wiedzy i techniki medycznej w wyniku tych zabiegów doszło do poprawy zdrowia i, wbrew medycznym rokowaniom, sędzia I N ponownie może wykonywać obowiązki sędziego.

Wnioskiem z dnia maja 2010 r. sędzia I N zwróciła się o przywrócenie na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w O . Do wniosku załączyła zaświadczenie lekarskie wystawione przez Kierownika Kliniki

prof. dra hab. n. med. M H stwierdzające, że Pani

I N może podjąć pracę na poprzednio zajmowanym stanowisku.

Krajowa Rada Sądownictwa podjęła odmowną uchwałę, a jej uzasadnienie sprowadziła do stwierdzenia, że wniosek nie ma podstaw prawnych, gdyż ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych nie przewiduje możliwości przywrócenia na poprzednio zajmowane stanowisko sędziego przeniesionego w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do pełnienia urzędu sędziego, stwierdzonej orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS.

W odwołaniu od tej uchwały wnoszonym do Sądu Najwyższego na podstawie art. 13 ust.2 oraz art. 13 ust.6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2010 r. Nr 11 poz. 67 ze zm), skarżąca zaskarżonej uchwale zarzuciła sprzeczność z prawem a mianowicie z Art. 180 ust.1 i ust. 3 Konstytucji w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz art.1 i art. 2 ust 1 pkt 5) k.r.s. poprzez nieuwzględnienie wniosku o przywrócenie na poprzednio zajmowane stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w O pomimo ustania przyczyn będących przyczyną przeniesienia w stan spoczynku.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia stycznia 2011 r. sygn. akt oddalił odwołanie. Z bardzo lakonicznego uzasadnienia wynika, że zgodnie z art. 74 § 1 u.s.p. jedynie sędzia przeniesiony w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane

poprzednio, albo otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku. Sąd Najwyższy przywołał swój wcześniejszy wyrok z 8 marca 2006 r. III KRS 1/06 (OSNP 2007, nr 7-8 poz.118), w którym stwierdził, że sędzia przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 u.s.p. nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. W uzasadnieniu tamtego orzeczenia wskazano, że według wykładni Trybunału Konstytucyjnego zawartej w uchwale z dnia 6 listopada 1991 r. W 2/91 (OTK 1991 nr 1 pos.20) prawo powrotu sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio stanowi zagwarantowane przez przepisy ustawowe prawo podmiotowe. Aby tak rozumiane „prawo powrotu” było możliwe, konieczne jest wskazanie przepisu ustawowego, który je przewiduje. W u.s.p. takie prawo jest przewidziane jedynie w dwóch przypadkach a to w art. 74 i w art. 98 § 3 co oznacza, że sędzia przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 u.s.p. nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko, także w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. Ponieważ u.s.p. nie uległa zmianie w tym zakresie, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do odstąpienia od tego stanowiska. Wykładania ustawy zgodnie z wnioskiem skarżącej musiałaby być wykładnią *contra legem*, gdyż przepisy wyraźnie i wyczerpująco przewidują, kiedy możliwy jest powrót sędziego w stanie spoczynku do czynnej służby a dołączenie do tego katalogu sytuacji, w której ustała trwała niezdolność do pełnienia obowiązków sędziego może być rozważane jedynie jako postulat *de lege ferenda*.

UWAGI WSTĘPNE - ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

1. W uzasadnieniu wyroku z stycznia 2011 r. Sąd Najwyższy przywołał swoje poprzednie orzeczenie zapadłe po rozpatrzeniu odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, a mianowicie wyrok z 8 marca 2006 r. III KRS 1/2006 (OSNCP 2007/7-8 poz.118). Orzeczenie to zawiera tezę, że „Sędzia przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2001 Nr 98 poz.1070 ze zm.) nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego.” Ponadto w uzasadnieniu nie uznano za zasadny zarzut skarżącego w tamtej sprawie sędziego, że przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych, nie przewidując prawa powrotu na stanowisko sędziego przeniesionego

w stan spoczynku z powodu choroby, są niezgodne z wyrażonymi w Konstytucji zasadą równości (art. 32 ust.1) i nieusuwalności sędziów (art. 180 ust.1). „Z zasady równości wynika, iż dopuszczalne jest traktowanie dwóch podmiotów w porównywalnej sytuacji ze względu na posiadanie przez jednego z nich cechy odróżniającej, która jest jednak relewantna z punktu widzenia różnicowania. Relewantna, to znaczy taka, że jej wystąpienie stanowi uzasadniony powód innego traktowania posiadającego ją podmiotu. Za taką cechę należy uznać przeniesienie w stan spoczynku z powodu choroby. Okoliczność, iż nie może on po powrocie do zdrowia powrócić na urząd sędziego, tak jak jest to przewidziane dla sędziego przeniesionego w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, nie stanowi jego dyskryminacji. Nie godzi również w konstytucyjną zasadę nieusuwalności sędziów.”

Praktycznie tożsame uzasadnienie zawiera wyrok z dnia 17 sierpnia 2010 r. sygn. akt III KRS 5/2010 (LEX nr 737274).

Zauważyć w tym miejscu należy, że stwierdzenia Sądu Najwyższego odnośnie niesprzeczności art. 74 § 1 u.s.p. z art. 32 ust.1 i art. 180 ust.1 Konstytucji mają charakter stanowczy, determinujący normatywne znaczenie art. 74 § 1 u.s.p. – jako wyrazu woli ustawodawcy nieprzywracania do stanowiska czynnego sędziego osób, które odzyskały zdrowie (jeżeli stan zdrowia stanowił przyczynę postawienia ich w stan spoczynku).

2. We wszystkich trzech orzeczeniach Sąd Najwyższy przywołuje uchwałę Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 1991 r. sygn. akt W 2/91 oraz zawarte w niej stwierdzenia, iż prawo powrotu sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio stanowi zagwarantowane przez przepisy ustawowe prawo podmiotowe. Aby tak rozumiane "prawo powrotu" było możliwe, konieczne jest wskazanie przepisu ustawowego, który je przewiduje.

W odniesieniu do rozumowania opartego na uchwale Trybunału Konstytucyjnego należy podkreślić, że powoływana przez Sąd Najwyższy uchwała zapadła w sprawie wykładni przepisów ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw – Prawo ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie. Żadna z badanych wówczas ustaw już nie obowiązuje i została zastąpiona

nowymi ustawami. Ponadto wykładni dokonywano kilka lat przed uchwaleniem Konstytucji RP. Aczkolwiek nie można odmówić ponadczasowego uniwersalizmu niektórym myślom zawartym w tej uchwale, to jednak poświęcona ona była wykładni przepisów ustawowych, a nie badaniu wzorca konstytucyjnego z treścią zwykłych ustaw. Wykładania ta dokonywana była w kontekście nieobowiązujących już przepisów i nieobowiązującej już konstytucji. Ma to zasadnicze znaczenie w sytuacji, gdy prawo podmiotowe – co zostanie poruszone w dalszej części skargi – można wywodzić z samej Konstytucji RP.

3. W orzecznictwie w sprawach przenoszenia sędziów w stan spoczynku (a nie powrotu ze stanu spoczynku) Sąd Najwyższy dostrzega, że postawienie sędziego w stan spoczynku z powodu choroby stanowi wyjątek od konstytucyjnej gwarancji nieusuwalności sędziego. W tezie wyroku z dnia 10 listopada 2010 r., III KRS 15/10 (LEX nr 737270), Sąd Najwyższy stwierdza:

„Zgodnie z art. 70 § 1 ustawy z 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych sędziego przenosi się w stan spoczynku na jego wniosek lub na wniosek właściwego kolegium sądu, jeżeli z powodu choroby lub utraty sił uznany został przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego. **Przepis ten ma podstawę w art. 180 ust. 3 Konstytucji i stanowi odstępstwo od zasady nieusuwalności sędziego (art. 180 ust. 1 Konstytucji).**
(wyróżnienie SJ)

W jednej z tych wyroków z dnia 5 listopada 2008 r., sygn. akt III KRS 4/2008 (LEX nr 658203), Sąd Najwyższy stwierdza:

„2. Wprowadzone przez art. 73 § 2 ustawy z 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych i art. 13 ust. 5 ustawy z 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa jednoinstancyjne odwołanie do Sądu Najwyższego, w dodatku przy zastosowaniu przepisów o skardze kasacyjnej, koliduje z prawem do dwuinstancyjnego postępowania sądowego (art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji). Będący skutkiem tej regulacji **zakres ograniczenia zasady nieusuwalności sędziego jest nieproporcjonalny (art. 2 Konstytucji)** *(wyróżnienie SJ)* do ewentualnych korzyści w postaci uproszczenia i przyspieszenia procedury przeniesienia sędziego w stan spoczynku.”

Z uzasadnienia:

„Krajowa Rada Sądownictwa stoi na straży niezawisłości sędziów (art. 186 ust. 1 Konstytucji), a jednym z warunków tej niezawisłości jest **zagwarantowana konstytucyjnie nieusuwalność sędziów (art. 180 ust. 1) (wyróżnienie SJ)**. Wykładnia wszystkich przepisów dotyczących ustania stosunku pracy sędziego musi uwzględniać zasadę jego nieusuwalności. Oczywiście dotyczy to również przewidzianego w art. 180 ust. 3 Konstytucji przeniesienia sędziego w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie jego urzędu choroby lub utraty sił.”

4. Skarżąca dopatruje się sprzeczności art. 74 § 1 u.s.p. z zagwarantowanym w Konstytucji prawem podmiotowym sędziego do nieusuwalności. Aczkolwiek Art. 180 Konstytucji zawarty jest w rozdziale dotyczącym kwestii ustrojowych Państwa: Sądy i Trybunały, to jednocześnie kreuje podmiotowe prawo konkretnych osób - sędziów - do domagania się respektowania wobec każdego zainteresowanego sędziego zasady nieusuwalności. Każdy sędzia pozostaje jednocześnie, tak jak każdy obywatel, pod ochroną zasad dotyczących równego traktowania i prawa do wykonywania wybranego zawodu.

ROZWIĘCIE POSZCZEGÓLNYCH ZARZUTÓW

Zarzut 1:

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p. z art. 180 ust.1 Konstytucji RP przez to, że w przypadku ustania przyczyny dającej podstawę do przeniesienia w stan spoczynku sędziów, którzy zostali uznani przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego, wprowadza wykluczenie przywracalności sędziego do stanu czynnego wbrew gwarancji nieusuwalności sędziów.

„Nieusuwalność” sędziego, o której mowa w art. 180 ust.1 Konstytucji RP, należy rozumieć w ten sposób, że dopóki sędzia chce i może pełnić służbę sędziowską, dopóty żadna władza ani żadne przepisy prawa nie mogą pozbawić go urzędu. Konstytucja RP przewiduje wyjątki od tej zasady.

Stosownie do Art. 180 ust.3 – 4 Konstytucji, ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych reguluje przypadki przechodzenia w stan spoczynku. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku w czterech sytuacjach:

- 1) osiągnięcia określonego wieku (art. 69 u.s.p.),
- 2) w razie uznania przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego z powodu choroby lub utraty sił (art.70 u.s.p.),
- 3) jeżeli nie pełnił służby przez okres roku z powodu długotrwałej choroby lub płatnego urlopu dla poratowania zdrowia albo odmowy poddania się badaniu lekarskiemu (art. 71 § 1 i § 2 u.s.p.),
- 4) w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu (art. 71 § 3).

Z wymienionych przyczyn jedynie pierwsza (osiągnięcie określonego wieku) ma charakter bezwzględnie trwały. Trzecia przyczyna zawiera pewne elementy subiektywne, zależne od zachowania samego zainteresowanego (odmowa poddania się badaniu lekarskiemu). Natomiast przyczyna druga (zdrowotna) i czwarta (organizacyjna) ma zasadniczy element wspólny, a mianowicie przeniesienie w stan spoczynku następuje tu z przyczyn zewnętrznych, od sędziego niezależnych. Oczywiście, że uznanie za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego z powodu choroby lub utraty sił oraz zmiana ustroju sądów lub zmiana granic okręgów, także mają znamiona trwałości, ale jednak nie w sposób bezwzględny, to jest nie dający jakiegokolwiek możliwości powrotu do *status quo ante*. Sędzia w stanie spoczynku sędzią być nie przestaje – przysługują mu prawa do tytułu sędziowskiego (art. 99 u.s.p.) i inne prawa (art. 105 § 1 u.s.p.) i jednocześnie obejmują go rygory odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 104 u.s.p.). Obejmują go też zakazy i ograniczenia określone w art. 86 u.s.p. Przeniesienie w stan spoczynku nie ma zatem charakteru pozbawienia uprawnień niezbędnych do wykonywania zawodu sędziego, lecz jest jedynie pozbawieniem czyli usunięciem z urzędu.

Jeżeli zatem w pewnym momencie sędzia jest postawiony wobec obiektywnej, niezależnej od niego sytuacji zewnętrznej uniemożliwiającej mu pełnienie obowiązków, wobec czego zmuszony jest przedwcześnie przejść w stan spoczynku i następnie przyczyna ta ustaje, to „nieusuwalność” musi oznaczać prawo do powrotu na stanowisko sędziego z chwilą ustania tej zewnętrznej, niezależnej od sędziego i obiektywnej przyczyny. Przeszają bowiem w tym momencie istnieć przesłanki, które dały podstawę zastosowania wyjątków od gwarancji nieusuwalności zapisanej w art. 180 ust. Konstytucji RP i pozostaje jedynie fundamentalna zasada – nieusuwalności sędziów,

jako fundament niezawisłości wymiaru sprawiedliwości, ale jednocześnie prawo podmiotowe osoby wykonującej zawód sędziego. W tym momencie, jeżeli sędzia, który chce i może wykonywać obowiązki sędziego a nie może ich podjąć – zostaje pozbawiony swojego podmiotowego prawa do pełnienia obowiązków sędziego - a zatem zostaje usunięty wbrew konstytucyjnym gwarancjom. Przepisy ustaw, które prowadzą do takiego rezultatu są zatem niezgodne z ustawą zasadniczą.

Dodatkowo można wskazać, że sędziowie mają zagwarantowany powrót do zawodu nawet w sytuacji, gdy sami zrzekną się urzędu w okolicznościach określonych w art. 98 § 3 u.s.p. czyli w związku z pełnieniem funkcji państwowych, samorządowych, międzynarodowych. Chodzi tu więc o sytuację, gdy sędzia sam, z własnej woli zamierza poświęcić się innej pracy publicznej a mimo to nadal ma wyraźną ustawową gwarancję powrotu do zawodu.

Odmowa przywrócenia na poprzednie stanowisko sędziemu przeniesionemu w stan spoczynku ze względów zdrowotnych w sytuacji, gdy ustały tego przyczyny, a sędzia chce i może pełnić urząd, w swoich skutkach jest równoznaczna z usunięciem sędziego z urzędu. Jak wynika z praktyki stosowania prawa przez Krajową Radę Sądownictwa oraz Sąd Najwyższy, na przeszkodzie realizacji zasady nieusuwalności sędziów stoi przepis art. 74 § 1 u.s.p. - jako przejaw woli ustawodawcy, aby przywracać do stanu czynnego sędziów jedynie osoby postawione w stan spoczynku z powodów administracyjno-organizacyjnych. Jest on zatem niezgodny z art. 180 ust.1 Konstytucji.

Na przepis ten można spojrzeć z dwóch stron – jako dający podstawę do powrotu do czynnej służby ze stanu spoczynku dla sędziów przeniesionych ze względów organizacyjnych ale także jako ograniczający wynikające z Konstytucji prawo powrotu do czynnej służby sędziów, wobec których ustały przyczyny ich przeniesienia w stan spoczynku, tylko do sędziów przeniesionych ze względów organizacyjnych.

Sąd Najwyższy akcentuje w swoim orzecznictwie myśl zawartą w uzasadnieniu uchwały Trybunału Konstytucyjnego z 6 listopada 1991 r. W.2/91, że prawo powrotu sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio stanowi zagwarantowane przez przepisy ustawowe prawo podmiotowe. Aby tak rozumiane „prawo powrotu” było możliwe, konieczne jest wskazanie przepisu ustawowego, który je przewiduje. Sąd Najwyższy stwierdza, że w u.s.p. takie prawo jest przewidziane jedynie w dwóch przypadkach a to w art. 74 i w art. 98 § 3 co oznacza, że sędzia przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 u.s.p. nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko, także w przypadku

ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego.. W aktualnym stanie prawnym, gdyby art. 74 § 1 u.s.p nie istniał, wówczas kwestie relacji pomiędzy stanem spoczynku a stanem czynnym regulowałyby Konstytucja RP, pozostałe przepisy u.s.p. oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tj.: Dz. U. z 2010 r. Nr 11. poz.67) w szczególności art. 2 ust.1 pkt 5) (*Rada [...] rozpatruje wystąpienia sędziów w stanie spoczynku o powrót na stanowisko sędziowskie*). W takim stanie prawnym byłoby jasne, że każdy sędzia, który wykaże, że ustały podstawy przeniesienia w stan spoczynku, miałby prawo domagać się przywrócenia na stanowisko sędziowskie i w ten sposób realizowałaby się zasada nieusuwalności.

Kwestia rozumienia normy zawartej w art. 74 § 1 u.s.p., jako dającej podstawę do powrotu do stanu czynnego tylko sędziom przeniesionym w stan spoczynku ze względów organizacyjnych, zostanie omówiona w dalszej części skargi.

Zarzut 2

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p z art. 180 ust.1 w związku z art. 32 Konstytucji RP poprzez niesprawiedliwe (nierелеwantne) zróżnicowanie sytuacji prawnej sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu uznania za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1 u.s.p) w porównaniu do sytuacji sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów (art. 70 § 3 u.s.p)

Ani Konstytucja ani u.s.p. nie zawiera zakazu powrotu do stanu czynnego ze stanu spoczynku. Przepis art. 74 § 1 u. s. p. wskazuje jednak tylko na sędziego przeniesionego w stan spoczynku na skutek zmian administracyjnych, jako uprawnionego do żądania powrotu na stanowisko sędziego w razie ustania przyczyn przeniesienia.

Konstytucja wyróżnia sytuację sędziego przeniesionego w stan spoczynku ze względu na zmianę ustroju sądów albo granice okręgów w ten sposób, że takiemu sędziemu należy pozostawić pełne uposażenie (Art. 180 ust. 3 Konstytucji). Wobec innych sędziów gwarancji zachowania pełnego uposażenia nie ma. Ale jest to jedyne zróżnicowanie i brak jest podstaw, by ustawy zwykle jakiegokolwiek inne zróżnicowanie wprowadzały. Nie sposób doszukać się jakichkolwiek relewantnych przyczyn różnicowania sytuacji prawnej sędziów z uwagi na tryb, w jakim zostali przeniesieni w stan spoczynku. Nie ma relewantnych różnic, a nawet nie ma jakichkolwiek różnic, pomiędzy sędzią pozostającym w stanie spoczynku z powodu zmian ustroju sądów i sędzią, który był

niezdolny (ze względu na stan zdrowia) do pełnienia obowiązków, ale stan ten minął. Obydwaj mają pełne kwalifikacje i możliwości pełnienia służby sędziowskiej, ale tylko ten pierwszy może do niej wrócić.

Sędzia przeniesiony w stan spoczynku na skutek zmian organizacyjnych i sędzia przeniesiony na skutek stanu zdrowia są w identycznej sytuacji w tym sensie, że w obu przypadkach następuje to z przyczyn obiektywnych, od sędziego niezależnych i wbrew jego woli. Szczególnie jest to jaskrawo widoczne w okolicznościach sprawy sędziego I N , która zmuszona była przejść w stan spoczynku z powodu wypadku przy pracy, a więc w bezpośrednim związku z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości. Nie dość, że doznała długotrwałych cierpień fizycznych, to z chwilą odzyskania możliwości pełnienia obowiązków, nie może do nich wrócić, i to pomimo gwarancji nieusuwalności. Okazuje się, że możliwość powrotu do zawodu dla sędziego w stanie spoczynku nie zależy od cech wyróżniających sytuację danej osoby – bo tych nie ma - lecz od trybu, w jakim został przeniesiony w stan spoczynku. Takie ukształtowanie w art. 74 § 1 u.s.p. zasad regulujących sytuację poszczególnych sędziów jest niezgodne z zasadą równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne osób pozostających w identycznej sytuacji.

Zarzut 3

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p z art. 65 ust.1 w związku z art. 32 Konstytucji RP poprzez niesprawiedliwe (nierелеwantne) zróżnicowanie sytuacji prawnej sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu uznania za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1 u.s.p) w porównaniu do sytuacji sędziów przeniesionych w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów (art. 70 § 3 u.s.p

Zarzut niniejszy sformułowany jest identycznie jak zarzut dotyczący niezgodności z art. 180 ust. 1 w związku z art. 32 Konstytucji RP jednak dotyczy innego prawa podmiotowego wynikającego z Konstytucji – zagwarantowanego art. 65 ust.1 Konstytucji RP prawa każdego obywatela (w tym sędziów) do wykonywania wybranego zawodu. Art. 74 § 1 u.s.p. w tym zakresie w sposób niczym nieuzasadniony różnicuje sytuację sędziów pozostających w stanie spoczynku a fizycznie zdolnych do powrotu do zawodu. Odwołuje się w tym miejscu do argumentacji przedstawionej bezpośrednio powyżej.

Również na tle prawa podmiotowego wynikającego z art. 65 ust. 1 Konstytucji należy stwierdzić, że ukształtowanie w art. 74 § 1 u.s.p. zasad regulujących sytuację niektórych sędziów w stanie spoczynku jest niezgodne z zasadą równości wobec prawa i równego

traktowania przez władze publiczne osób pozostających w identycznej sytuacji, także w kontekście praw podmiotowych przysługującym każdemu obywatelowi.

Zarzut 4

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p z art. 180 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP poprzez pozbawienie sędziego instrumentu prawnego do egzekwowania prawa nieusuwalności w przypadku ustania przyczyn przeniesienia w stan spoczynku ze względów zdrowotnych.

Jak wyżej omówiono, gwarancja nieusuwalności sędziów wyrażona w Art. 180 ust.1 Konstytucji RP kreuje podmiotowe prawo każdego sędziego. Każdy sędzia ma prawo pozostawać na swoim urzędzie, o ile nie zajdą szczególne przypadki, określone w Art 180 ust.2-5 Konstytucji. Przypadki określone w ust. 2 i ust. 4 mają charakter nieodwracalny, natomiast w ust.3 i ust.5 nie mają charakteru bezwzględnie nieodwracalnego.

Nie ma w Konstytucji RP , któryby *expressis verbis* zamykał drogę do powrotu sędziego do stanu czynnego ze stanu spoczynku w razie ustania przyczyn przeniesienia. Ustawodawca, realizując konstytucyjną gwarancję nieusuwalności sędziów, zapewnił tylko sędziemu przeniesionemu w stan spoczynku ze względu na zmianę ustroju sądów powszechnych lub zmianę granic okręgów, prawny instrument do realizacji prawa powrotu (z art. 74 § 1 u.s.p.). Jednakże, poprzez taką a nie inną redakcję przepisu art. 74 § 1 u.s.p., jednocześnie pozbawił tego prawa sędziów, wobec których zaistniała poprawa stanu zdrowia umożliwiająca powrót do wykonywania obowiązków sędziego. Ustawodawca powinien był albo zaniechać regulowania w ustawie zwykłej kwestii powrotu do stanu czynnego, gdyż normę stwierdzającą możliwość powrotu do wykonywania obowiązków sędziego można wywieść z samej Konstytucji RP i innych przepisów prawa, lub objąć taką regulacją obydwie przypadki przeniesienia w stan spoczynku, kiedy przesłanki tej sytuacji nie mają charakteru bezwzględnego i nieodwracalnego.

Skonstruowanie instrumentu prawnego zapewniającego możliwość powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko dla sędziego przeniesionego w stan spoczynku z przyczyn organizacyjnych z jednoczesnym pozbawieniem takiego prawa sędziego, który wbrew rokowaniom medycznym powrócił do zdrowia, wydaje się tylko pozorem zapewnienia instrumentu realizacji nieusuwalności sędziów z urzędu. Znacznie trudniej bowiem wyobrazić sobie ustanie przyczyn będących podstawą przeniesienia w stan

spoczynku w razie zmiany ustroju sądów lub granic okręgów sądowych niż zmianę stanu zdrowia. Kwestia choroby lub utraty sił w stopniu uniemożliwiającym sędziemu sprawowanie jego urzędu jest nieostra. Uznanie przez orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego jest jedynie stwierdzeniem stanu faktycznego wraz z prognozą na przyszłość (trwałość niezdolności). Orzeczenie nie ma charakteru prawokształtującego, kreującego nowy stan prawny zainteresowanego sędziego, odnosi się jedynie do faktów o charakterze medycznym, nie prawnym. Jak podnoszono wyżej, stan zdrowia nigdy nie jest do końca przewidywalny. Zarówno dobre jak i złe rokowania mogą okazać się nietrafne; są oparte na doświadczeniu i aktualnej wiedzy medycznej, a ta ulega stałemu rozwojowi. Orzeczenie lekarskie oparte jest zatem na prawdopodobieństwie a nie na pewności porównywalnej z opiniami o charakterze technicznym. Powstają nowe techniki medyczne – leczenie za pomocą przeszczepów i hodowli tkanek z komórek macierzystych, skuteczne protezy słuchu, odtwarzanie połączeń nerwowych i mikrochirurgia oka przywracająca wzrok i inne. Są też nowe metody leczenia schorzeń kręgosłupa, które pozwalają uzyskać istotną poprawę tam, gdzie dawniej nie było to możliwe. „Ustanie przyczyn będących podstawą przeniesienia w stan spoczynku” można z łatwością odnieść do stanu zdrowia. Niestety, ustawa odnosi te okoliczności tylko do zmian ustroju sądów lub zmiany granic okręgów. Tymczasem wręcz trudno sobie wyobrazić powrót do status quo ante w przypadku zmiany ustroju sądów. W państwie demokratycznym zmiana ustroju sądów może być dokonana po to, aby była dziełem trwałym, a nie przypadkowym i przemijającym. Podobnie charakter trwały musi mieć zmiana granic okręgów sądowych. Mogą zaistnieć dalsze zmiany, ale raczej nie takie, które by przywracały stan poprzedni, a zatem by „ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku”. Akty prawne zmieniające ustrój sądów lub granice okręgów musiałyby być uchylone i przywrócony stan poprzedni by móc stwierdzić, że ustały przyczyny przeniesienia w stan spoczynku. Sytuacja taka jest daleko mniej prawdopodobna niż istotna i trwała poprawa zdrowia.

Dodatkowo wskazać należy, że w przypadku zmian ustrojowych lub organizacyjnych, ich ustanie dotyczyć będzie wszystkich sędziów przeniesionych w stan spoczynku na tej podstawie, natomiast „ustanie przyczyn” w drugim przypadku może nastąpić tylko w stosunku do poszczególnych osób. Niewątpliwie mowa jest tutaj o sytuacjach nieczęstych, gdyż lekarskie stwierdzenie trwałej utraty możliwości pełnienia obowiązków sędziowskich oparte jest o obiektywne przesłanki. Jednakże nie mówimy o błędnych ocenach. Mowa jest o sytuacji, gdy ocena była rzetelna, prawidłowa i zgodna z wiedzą

medyczną w dacie jej wydawania, a mimo to „ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku”. Że tak być może i że tak rzeczywiście bywa, wynika ze stanu faktycznego niniejszej sprawy. Mimo to, ustawodawca pozbawił takie osoby instrumentu prawnego realizacji ich prawa do nie usuwania ich z urzędu – czyli także powrotu na ten urząd, w razie ustania przesłanek usunięcia.

Zarzut 5

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p z art. 65 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP poprzez ustanowienie prawa do wykonywania zawodu sędziego bez instrumentu prawnego do egzekwowania tego prawa w przypadku ustania przyczyn przeniesienia w stan spoczynku ze względów zdrowotnych.

Zarzucana niezgodność art. 74 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych może być rozpatrywana nie tylko na tle wzorca konstytucyjnego wynikającego z zasady nieusuwalności sędziów, ale i także na tle przysługującej wszystkim obywatelom RP wolności wyboru wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy.

Sędzia, wobec którego ustały zdrowotne przyczyny przeniesienia go w stan spoczynku, jest zdolny do pracy, ma pełne kwalifikacje i uprawnienia, przysługuje mu nawet tytuł sędziowski a mimo to jest pozbawiony możliwości wykonywania zawodu.

Nie chodzi tu o gwarancje ekonomiczne. Sędziemu w stanie spoczynku przysługuje uposażenie w wysokości 75% lub nawet 100 % pobieranego wynagrodzenia (art. 100 §§ 1, 2 i 5 u.s.p.), co jest niewątpliwie korzystniejsze niż emerytura lub renta z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z drugiej strony, stosownie do art. 86 § 3 u.s.p., sędzia nie może:

- 1) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,
- 2) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni,
- 3) być członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą,
- 4) posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego,
- 5) prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem bądź pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

Sędzia, także w stanie spoczynku, nie może podejmować innego zajęcia, także sposobu zarabkowania, któryby mógł przynieść ujmę godności urzędu sędziego (art. 86 § 2). Stosownie do art. 104 u.s.p. sędzia w stanie spoczynku obowiązany jest dochować godności sędziego i odpowiada dyscyplinarnie za uchybienia godności sędziego po przejściu w stan spoczynku. Jest zatem silnie ograniczony w możliwości podjęcia innych aktywności, poza aktywnością naukową i dydaktyczną. Mógłby oczywiście zrzec się godności sędziego i nie doznawać żadnych ograniczeń, ale tu staje wobec utraty prawa do pobierania uposażenia sędziego i jednocześnie jest pozbawiony świadczeń z powszechnego systemu zaopatrzenia emerytalnego.

W sytuacji sędziego I N , w świetle zasad demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w tym prawo do wyboru i wykonywania zawodu, trudno jest znaleźć racjonalną i sprawiedliwą przyczynę, dla której została pozbawiona możliwości powrotu do zawodu sędziego. W jej przypadku nie upłynęło jeszcze 9 lat od odejścia ze służby, który to okres stanowi cezurę dla sędziów, którzy sami się zrzekli urzędu w celu sprawowania funkcji publicznej, ani nie występuje żadna uchwytna różnica względem sędziego, który został przeniesiony w stan spoczynku ze względów organizacyjnych a ustały przyczyny jego przeniesienia. Sędzia N dysponuje kwalifikacjami, nienaruszonymi siłami psychicznymi, intelektem, energią i cennym doświadczeniem a siły fizyczne powróciły do zadowalającego stanu. Jest świadoma, że za pracę na pełnym etacie może uzyskać jedynie różnicę w stosunku do otrzymywanego uposażenia w wysokości 75% uposażenia sędziego. Jednak ponownie należy podkreślić, że nie kwestie ekonomiczne są objęte wzorcem konstytucyjnym ale prawa i wolności obywatelskie. Chodzi o godność osoby ludzkiej i jej prawo do wykonywania zajęcia, któremu się poświęciła i traktowała jako powołanie i pasję a została pozbawiona tej możliwości na skutek wypadku przy pracy. Trudno pogodzić się z takim ukształtowaniem zwykłego ustawodawstwa, które prowadzi do tak drastycznie niesprawiedliwego rezultatu – utrata możliwości wykonywania zawodu na skutek wypadku przy pracy pomimo przewyciężenia jego skutków.

Zarzut 6 i 7:

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p. z art. 180 ust.1 w związku z art. 31 ust.3 Konstytucji RP przez to, że z przekroczeniem współmierności stosuje ograniczenie zasady nieusuwalności sędziego do osoby, wobec której ustały przyczyny dające podstawę do przeniesienia w stan spoczynku sędziów z powodu uznania ich przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego,

niezgodność art. 74 § 1 u.s.p. art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – poprzez niewspółmierne ograniczenie prawa do wykonywania zawodu sędziego przez osoby, wobec których ustały przyczyny dające podstawę do przeniesienia w stan spoczynku z powodu uznania ich przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnych do pełnienia obowiązków sędziego.

Argumentacja przedstawiona w wywodach niniejszej skargi ma identyczne zastosowanie do zarzutu niezgodności art. 74 § 1 u.s.p. z wzorcem konstytucyjnym wynikającym z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 jak i z wzorcem wynikającym z art. 180 ust.1 w związku z art. 31 ust.3 Konstytucji RP i z tego względu mogą być omawiane łącznie. Zgodnie z zasadą proporcjonalności wyrażoną w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, ustawodawca zwykły może ograniczać prawa i wolności gwarantowane w Konstytucji RP, ale tylko w sposób współmierny, adekwatny, nie naruszający istoty tego prawa lub wolności. Przepis art. 74 § 1 u.s.p. – w świetle dotychczasowych uwag uzasadnienia skargi konstytucyjnej – jest wprost zaprzeczeniem podmiotowego prawa do nieusuwalności (art. 180 ust. 1 Konstytucji RP) oraz wolności wykonywania zawodu sędziego (art. 65 ust. 1 Konstytucji RP).

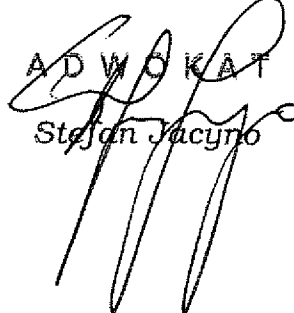
Ustawodawca, co wynika z uchwał Krajowej Rady Sądownictwa i orzecznictwa Sądu Najwyższego, konstruując art. 74 § 1 u.s.p. nie ujawnił żadnych powodów, przesłanek, którymi się kierował wyłączając sędziów odzyskujących zdrowie z grona tych, którzy mogą być przywrócenii do czynnego wykonywania zawodu. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanego na wstępie wyroku z 8 marca 2006 r. III KRS 1/2006 - OSNC P 2007/7-8 poz.118) stawiając stanowcze tezy nie przedstawia żadnych argumentów, któreby pozwoliły na ocenę, dlaczego ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw niektórych sędziów zdolnych do wykonywania zawodu miało by być konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego.

Wyłączenie sędziów odzyskujących zdrowie z grona tych, którzy mogą być przywrócenii do czynnego wykonywania zawodu jest istotnym uchybieniem ustawodawczym, jeżeli zważyć na to, że z zasady nieusuwalności (art. 180 ust. 1 Konstytucji RP) wynika generalny nakaz przywracania do funkcji czynnego sędziego wszystkich tych osób, które o to wnoszą i w stosunku do których odpadła przyczyna postawienia ich w stan spoczynku.

Identyczny zarzut dotyczy wzorca wynikającego z art. 65 ust.1 w związku z art. 31 ust.3 Konstytucji poprzez pozbawienie możliwości wykonywania wybranego zawodu

W takiej też mierze zaskarżony przepis art. 74 § 1 u.s.p. zasługuje na wyeliminowanie – jako niezgodny ze wzorcem konstytucyjnym zarówno art. 180 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP jak i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

ADWOKAT
Stefan Jacyno

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) dowód uiszczenia opłaty skarbowej
- 3) kopia Uchwały Krajowej Rady Sądownictwa,
- 4) kopia odwołania od Uchwały Krajowej Rady Sądownictwa,
- 5) kopia opinii *Amicus Curiae* Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
- 6) kopia wyroku Sądu Najwyższego z   stycznia 2011 r. w sprawie sygn. akt   ,
- 7) 5 odpisów skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami.

.....